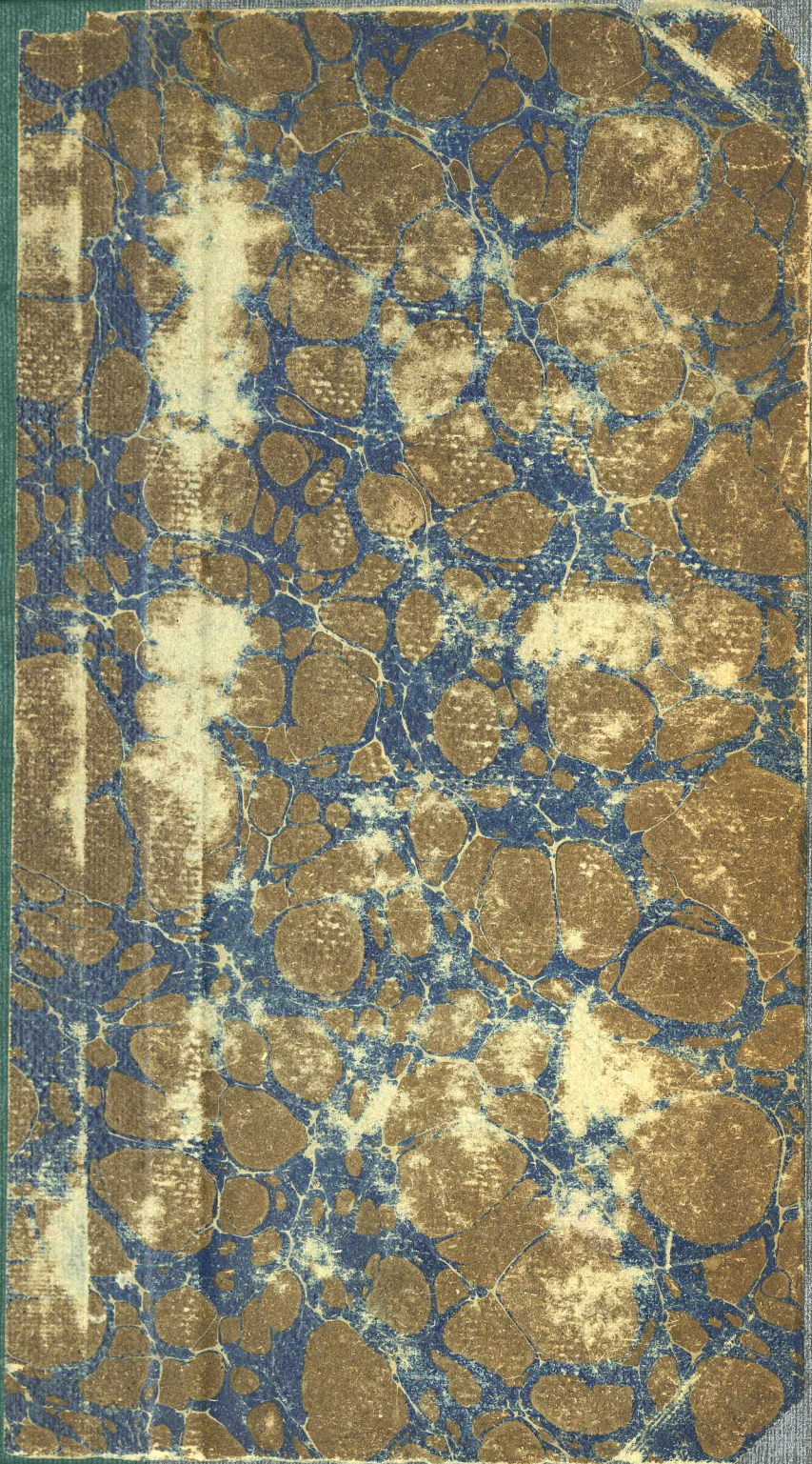

Politikai
röpiratok.

113.

113
931

MAKÓ VÁROS

követválasztó polgáraihoz

DOBSA SÁMUEL.

9.

MAKÓ VÁROS

DE BALLYÓZSÉZA

DORSA SAMUEL

Tisztelt polgártársak!

A tapasztalatokból meritett erős és tiszta meggyőződés, de főleg hazafiúi kötelesség érzete bátorított arra, hogy Makó város választópolgáraihoz a legközelebb ismét egybehivandó országgyűlésre választandó képviselői választás előestéjén ez őszinte szöveget mondjam.

Rövid néhány napot töltvén a mult hóban szülőföldemen, Makó városában, azon szomorú tapasztalást szereztem, miként polgártársaim nagy része — néhány politikai képességgel nem bíró egyének által félrevezetve, oly politikai tannak követőivé, mely ha uralkodóvá válna — ha megmenthetlen végveszélybe nem döntené is az általunk nem csak lakott, de szeretett hazát — de annak fölvirágoztatását — annak nagygyá és hatalmassá fejlődését legalább hosszú időre meggátolná.

De lássuk mit tesznek azon népboldogítók, azon proféták; mindenekfelett gyanusítják a kormányt, rá-

galmazzák Deákot, azon férfiut, kinek — hogy többet ne mondjak — nem méltók ők sarusijjait megoldani.

A hazaszeretet és hazafiság álczája alatt nem lelkesítik, de fölizgatják a nép kedélyét. Megigérik Makón, hogy eltörlik a bélyeget, kiirtják a fináncot, a nép vállaira nehezült adót (mint a makói baloldal fölszólalása mondja) leszállítják, beszélnek továbbá önöknek polgártársaim még több badarságot, mint azt, hogy az 1848-ki törvények nincsenek életbe léptetve — 1790—1. X. tezikke részünkre biztosított önállóság nemcsak nincs helyre állítva, de ellenkezőleg mi Ausztriának lettünk' tökéletesen alávetve — mindez valótlanláság és nem egyéb mint a tények ferdítése.

Oly emberek, kik a nép bizalmát csakis saját magok érdekének előmozdításául zsákmányolják ki, nem érdemesek a kiméltre; egyéni hiúságoknak soha sem tömjéneztem, főleg nemzetem rovására nem; tudják önök jól, csak emlékezzenek vissza makói főszolgabírószámra, mondottam-e én önöknek valaha egy ámitást, tettem-e én önöknek valaha oly ígérést, melyet beváltani képtelen lettem volna; viselt főszolgabírói állásom önök bizalmának kifolyása volt és visszatekintve, nyílt homlokkal és tiszta öntudattal hivatkozom működésem egész idejére, mert nincs ember, ki velem érintkezett és elismerni kénytelen ne lenne, hogy az őszinte jóindulatu tanács úgy mint ítélet és igazság, pénzért nem volt nálam kapható, és épen ez az, mi ma bátorságot ad önökhöz ily leplezetlenül és nyíltan szólani, és szivemből ohajtom, hogy ne legyek

vészmadár. De engem a makói balpárt programjában idézett ezen gunyos elnevezés sem rettent vissza attól, miként bátran és leplezetlenül kimondjam: szilárd azon meggyőződésem, hogy ha a balpárt most tulsulyra vergődnek, általuk igen is megkapnók az 1848. évből azt, melytől mindnyájan borzadunk: a forradalmat; de hiszem, megóv minket a szélső bal, e dulópárt győzelmétől a magyar nemzet magasb és tiszta szelleme, és bizva a magyar nép józan fölfogásában, hiszem, hogy azon szemfényvesztő, üres phrasisu egyéneket, kiknek politikai multjokat, ha nézzük és vizsgáljuk, szá-nandónak találjuk, azok szellemi fölfogását, kik utánuk indulni magukat elszánták; és épen evégből fölkérem önöket, polgártársak, kövessünk el mindent, mi a becsülettel összefér és egyesülvén igyekezzünk hazánktól a vést elhárítani, mely okvetlen be fogna következni, ha a magyar kormány megbukna, mielőtt ideje lett volna a magyar nemzet előtt céljait kitárni, és mielőtt a nemzet erő és így hatalomhoz juthatott volna, ezen önmagukat inkább mint a hazát és közjólétet szerető hiu ámitóknak ne adjanak önök hitelt, mert fönt elősorolt ígéreteik beváltására képtelenek ők; nem is tették ők azt jó indulattól vezérelve önöknek. És kik hát a makói balpárt ezen jeles vezérei. Csak nézzenek önök széjjel; a makói balpárt táborában látnak önök olyanokat, kik a Bach és Schmerling-korszakban azon politikának voltak zászlóvivői, — találnak ottan oly emberekre, kikre önök városuk kormányzatát bízták egykoron, de rövid év elteltével meggyőződtek arról, hogy ők arra nem valók — nem

képesek, és ezek az emberek most vezérként lépnek föl és irányt akarnak adni egy ország dolgainak mi-kénti intézésére, anélkül, hogy valaha tanultak volna, pedig ha csak az 1848. eseménydus országgyűlést és átaljában az azon évi forradalmat ha tanulmányoznák, okvetlen be kellene ösmerniök, miként a mostani kor-mánynak és azon férfiunak, kinek böles intézkedései folytán sikerült a magyar nemzet és fejedelem között az egyetértést létrehozni, a nemzet hálával tartozik. Az 1848. évben a tulzás emberei nem akarták az ak-kor elfogadásra ajánlott, a mostanihoz csekély összeg államadósságot elvállalni, nem akartak a pragmatica sanctio ellenére Ausztriának segítséget adni Olaszor-szág ellen, nem akartak a közösügyről tudni semmit — és így nagyrészt voltak okai az 1848—49-ki vér-fürdőnek; az 1848-i politikai vezérfőnökök okozhatók azon kiszámíthatlan veszteségért, mit a nemzet akkor és ez idő óta szenvedett.

Ellenzék, de értelmes ítélőtehetséggel bíró ellen-zék nemcsak szükséges, de anélkül politikai tanács-kozás nem is képezhető, épen úgy mint gulyáshus paprika nélkül.

Nem tagadom tehát, hogy ellenzékre szükség van, de hasznossá csak akkor válhat működése, üdvös ha-zánkra csak úgy lehet, és az ellenzésnek átaljában csak akkor van értelme, ha az a fenálló vagy létesíteni akaró törvények vagy törvényjavaslatoknál kimutat-ván azok hibás voltát, meggyőzván a többséget azok káros és vészthozó voltáról, egy jobb és célhoz veze-tőbb valamit hoznak javaslatba, mit ha nem tesz, az

ellenzékeskedés csupán üres handabandává sülyed, és fájdalom, épen ezt tapasztalhatjuk a mostan vitézkedő ugynevezett baloldalon; — igen, polgártársak, az epermag kebelébe zártan magában hordja a fa leendő törzsét es azzal annak koronáját is; a baloldal vet, de nem magot, hanem üszköt tiszta búza vetéseink közé. —

Eget rázó menykövet szórnak ők a tisztakeblü és önzetlen férfiakra, kik most hazánk ügyeit intézik, de mindezt csak azért, hogy ők ülhessenek a miniszteri bársony székekre; önzés, hiúság az egész; önzésből hiúságuknak fölládozzák a nemzet jövőjét, és tudják, minő siker koronázza működésüket, ha sikerülne többségre vergődniök; lehet hogy újból vér borítaná az őseink és a közel multban testvéreink és barátink vérükkel áztatott mezőinket, mert ők az Ausztriával kötött szerződés egy oldalu fölbontását akarják; képtelenek lévén annak lehetetlenségét belátni, törekvésük, programjokat higgadtan ha által olvassuk, és eddigi működésüket ha tanulmányozzuk és így higgadtan átgondoljuk, meggyőzhet mindenkit azon állításomról, hogy ők nem is kormányképesek, nem tudják vagy legalább nem veszik számba a politikai philosophia és a politikai gyakorlat közötti különbséget.

Az adó elviselhetlen nagysága elleni szinleges panaszukat azzal akarják orvosolni, hogy a most közösen kezelt hadügyet, közös diplomaticai, külföldöni képviseltetésünket, a közös pénzügyet saját erszényük rovására akarják kezeltetni, meg nem gondolván, hogy

akkor, ha ez létesíthető lenne is, okvetlen még nagyobbak kellene lenni adónknak.

Saját külkereskedelem és saját vámügy is van a makói balpárt programjában említve; hogy ehhez hozzászólhasson az emberfia, előbb nemzetgazdaszat és kereskedelmi politikai tanulmányának kell lenni; mintha bizony a vámügyét egyes állam a maga kénye kedve szerint rendezhetné; de épen e hazánkra főleg felette fontos kérdésnél kitűnik alkotmányos állásunk előnye, mert míg eddig az ausztriai vámrendszer Magyarország közjogi és alkotmányos szabadságának rendszerébe ütközött, — nem lévén ugyanis jogunk, az egyedül a fejedelmi teljhatalommal, vagyis a bécsi központi kormány által megszabott és függő vámtarifa tételeihez hozzá is szóllanunk, míg ellenben ma mindez független kormányunk teendője közé tartozik, és az országgyűlés közvetve intézkedik felette; volt e végett sok harc, jelesen, hogy előbb ne menjek, az 1825-ki országgyűlés mint sérelmet tárgyalva, a vámrendszer reformjának czélba vételére egy bizottság kiküldését határozta; hogy a főállott vámrendszer súlyát a nemzet nagyon is érezte, bizonyítják az 1842 — 6. országgyűlési viták, de mi lett az eredmény? az, mire mindannyian igen jól emlékezhetünk; hogy nem volt rendszeres kereskedelmi forgalmunk, tőlünk a külföld csakis nagy szükség idején vitt ki; az 1844. országgyűlésen ipar- és kereskedelmünk érdekében két jeles férfi tűnt föl mint előharcos; az egyik Ghyczy Kálmán, a másik Bereg megye követe, Lónyay Menyhért, ki ma szinte a kormányon ül.

Előnyös kereskedelmi kötések tehet egy erős és hatalmas állam; erős és hatalmas pedig csak egy oly állam lehet, hol annak polgárai egyetértve, saját személyi érdekeiket a közczélnak alárendelik; de egy pártok által dult és a szabadság helyett szabadosság-nak hódoló állam; minőt a szélsőbal belőlünk csinálni akar, nagy nem lehet, virágozni soha nem fogna. Mi tette Angolhont nagygyá? először azon nyugalom, melylyel belügyeit kezeli, mi természetes következése a törvények tiszteletének, mi minden angol vérében van; ezt igyekezzünk mindenekfelett magunkévá tenni, és fokozzuk tevékenységünket. És ne a csatamezőn kalandozzunk szüntelen, ne igyekezzünk véres borostyánt tüzni homlokunkra; ha szép a hazáért meghalni, dicsőbb és magasztosb még élni a honért. Lebegjen az újabb korból halhatatlan emlékü nagy Szécsényink szemünk előtt, ki a kardot szinte letéve hazájának szentelte magát; van tér, csak akarjunk tenni. Kereskedelem és ipar a második, minek Anglia fényét köszönheti; vessük magunkat a térre; a 800,000 katona, melylyel a birodalom szükség esetén rendelkezhetik. Jó ha van, főleg ugy a mint az most lesz rendszerezítve, hogy nem kénytelenek fiaink a 12 évet kint tölteni, mert ez oly szám, mi biztosítani képes a nyugalmat, és ha mi magunk nem nyújtunk segédkezet külföldnek, mint tette a balpárt, mert ő majdnem nyakunkra hozta a poroszt pár évvel ezelőtt — ha magunk között egyetértve munkálkodunk hazánk ipari és kereskedelmi fejlesztésén, akkor biztosítani fogjuk részünkre a külföld bizalmát, mely most is már rop-pant mérvben mutatkozik. A külföld pénzembereire

szükségünk van, ezt úgy hiszem elősmeri mindenki; de a legkisebb Ausztriától elszakadni akarást ők kitörésnek véve, rögtön ismét visszavonulnak tőlünk — és mi, mint régen tapasztaltuk, saját zsirunkba fülhatunk bele; ismételve mondom, vegyék önök szívükre állásunkat és kétszer is gondolják meg, mielőtt a balpárt működését hozzájárulásuk által elősegítik.

Hazánk jövője a közjólét, tehát egyedül a kereskedelem és ipar fejlesztésétől függ, de ehhez mindekelőtt értelem kell, és ezt belátva kormányunk már is gondoskodott ipartanoda felállításáról; a népnevelést, mit a makói balpárt megemlítésre sem érdemesít, kell nekünk mindenekfelett oda fejleszteni, hogy Európa többi tartományaival a versenyt kiállhassuk, a jövő országgyűlésnek e tekintetben főfeladata kell, hogy legyen az iskola-ügy rendezése, igyekezni kell, hogy ifjaink kellő tudományossággal lépjenek az ipar és kereskedelem küzdterére, mi ha meglesz, bizonyosan eljövendő nagy költőnk által előre jósolt azon kor is, hogy a magyart fél világ uralja, és ők fogják majd nagy Szécsényink azon mondatát megvalósítani, hogy Magyarország nem volt, de lesz.

Vessük meg tehát e két nagy mondatnak alapját és képezzünk egy tömör testet nagy Deákunk zászlója körül. Le a makói fehér tollakkal!

Éljen a Haza! Eljen az 1867-iki alkotmány!!

Én részemről örülni fogok, ha az eddig röviden mondottak által polgártarsaimat gondolkozóvá téve,

sikerülni fog a jó és igaz ügynek megnyerni ; én megtettem polgári kötelességemet ; vegyék azt kérem figyelembe, nekem nem volt szabad hallgatni annyival inkább nem, mert 1848-ban is én voltam az első, ki nemzeti lobogónkat Makón föltüztem.

De végül lehetetlen még ide nem írnom a politikai téren kitünőbb minden államférfiu által fölsímt azon elvet, melyet érett meggondolás alá véve magaménak is vallok, miként nekünk magyaroknak nem hogy szakítani nem szabad Ausztriával, de ha még nem léteznék azon szövetségi kötés, mely minket Ausztriához és őket, az osztrákot hozzánk köti — most, még pedig sürgősen meg kellene azt kötni, mert mi ő nélkül epen úgy nem állhatunk fönn, mint viszont ő nélkülünk nem létezhet ; ketten együtt nagy hatalom vagyunk és minden európai ügy tárgyalásánál nagy súlyal fog birni szavazatunk, mert kölesönös védelemre köteleztük magunkat ; ha t. i. bárki által megtámadtatnánk, Ausztria köteles bennünket szinte védeni és ekkor élveznök a közös haderő és szövetség jótélményét.

A baloldal által izgatásul fölhozott azon pusztaságra, hogy pénzünk- és vérünkkel az osztrák rendelkezik, nem mondhatok egyebet mint azon tiszta tény, hogy az merő ámitás ; ám tessék a közel befejezett országgyűlés tanácskozási és hozott végzési jegyzőkönyvét átalolvasni, kitünik abból, miként míg mi 30 frttal járulunk a közös költségekhez, addig Ausztria 70 forintot adozik ugyanazon célhoz ; hadüzenés, békekötés mindig a fejedelem joga volt ; most ily esetekben

alkotmányunk értelmében mindig a felelős magyar miniszterium meghallgatásával csak gyakorolhatja ő feltsége ezen jogát.

A dohányegyedáruság megszüntetéséről is szólok, és egész biztossággal mondhatom önöknek, hogy kormányunk, belátva az ellenszenvet, melyyel ezen adó neme iránt viseltetünk, gondolkozik módról, hogy azt megszüntethesse, de egyszerüen eltörölni nem lehet, mert nagy összeg levén annak jövedelme; de mindemellett reményünk lehet, hogy rövid időn ez is változni fog. Így tehát nem tagadom, hogy reformokra szükségünk van; javítani lehet, sőt kell, mert haladnunk kell a korrall. De törni nem szabad; a békés és nagyon meggondolt átalakulás az, melytől jót és üdvös eredményt várhatni.

Az országos baloldal fővezérei, mint Ghyczy, Bónis, kiknek hazaszeretetésnél meghajlok, soha sem fogják azzal ámitani a népet, hogy az adó kevesbedni fog, ha ök jutnak kormányra, de státusférfinak nem is azon kell fejét törni, hanem főfeladat az, hogy a nép a reá vetett adót könnyen viselhesse. Ez pedig csak ugy eszközölhető, ha az ipart és kereskedelmet mozdítjuk elő, és kormányunk e tekintetben üdvös és czélhozvezető intézkedései alapján reménylhetjük, hogy azt siker fogja koronázni; én ügyeltem a mult országgyűlés folyamára, de a baloldal egy indítványára sem emlékezem, mely e tekintetben részünkre bármí üdvöst vagy jót hozott volna javaslatba.

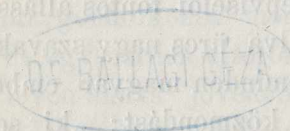
Legyünk tehát bizalommal kormányunk iránt, és a helyett, hogy erőnket meddő párt, illetőleg személyi érdekekért elforgácsolnók, egyesüljünk, támogassuk őt, tanuljunk és okuljunk a szerencsétlen lengyel nemzet, szomszédunk történetén, de vonhatunk tanulságot saját nemzetünk történetéből is, és ne azt ruházzuk föl képviselői fontos állással, ki a czifra, de szorosán vizsgálva üres nagy szavakkal kéri önök bizalmát; hiszen minden magyar ember tudhatja azon régi, de való közmondást: „ki sokat ígér, keveset ad.“

„Éljen a jobboldal, éljen a haza és a 67-ki alkotmány!“ Ebből induljunk ki a jövő képviseléválasztásnál, és a jövő nemzedék hálával fog önök működéséről szólani; ez nekem erős és tiszta meggyőződésem, és ezt nyilvánítani tartottam én polgári kötelességnek, noha tudom, hogy sokan lesznek, kik félremagyaráznak ezen őszinte jó indulatu nyilatkozatom; de én azal nem törődök; megszoktam én már, hogy a legnyiltabb eljárás is gyakran szenved hajótörést az önzés szirtjein. Elvem, „a Haza mindenekfelett“ vértelmezi keblemet, melyről irigység úgy, mint ármány és gyűlölet nyilai visszapattannak; de másrészt nem teszek tagadást ezen kimondott elvemen, sem barátság, sem semmi néven nevezendő atyafiságos kötelekért sem: és valamint 1848—49-ben küzdöttem karddal kezemben hazám szabadságáért, úgy most is sikra kelni azok ellen, kik az újból megalkotott alkotmányos életet elnyomni törekednek, kötelességemnek tartottam.

Vegyék a mondottakat s főleg azt fontolóra, hogy
a haza boldogsága van a választók kezeiben.

Isten velünk!

Pest, február hó. 1869.

ESTIVARI SEIZAT

MODERNOZ

YAKSITÖ POLGARLIK

CHAPITRA

...

...

